

३) हवामान बदल (२)

- ५) ग्लोबल वॉर्मिंग – हरितगृह परिणामामध्ये सीओटू आणि मिथेनची भूमिका
६) प्रदूषण – हवा, पाणी, माती, ध्वनी.
आपत्ती निवारण, कचरा व्यवस्थापन, शमन उपाय

५) ग्लोबल वॉर्मिंग – हरितगृह परिणामामध्ये सीओटू आणि मिथेनची भूमिका

- १) भारतात प्रदूषण कमी करण्याचे धोरण विधान कोणत्या वर्षी स्वीकारण्यात आले?
१) १९९२   २) १९९५   ३) १९९८   ४) १९९९
- 1) In which year was the Policy Statement for Abatement of Pollution adopted in India ?
1) 1992   2) 1995   3) 1998   4) 1999
- २) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ प्रथमच खालीलपैकी कोणत्या अंतर्गत स्थापन करण्यात आले:
१) आकाशवाणी (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९८१ चे कलम ९
२) आकाशवाणी (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९८१ चे कलम २
३) जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९७४ चे कलम ५
४) जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९७४ चे कलम ३
- 2) The Central Pollution Control Board was for the first time constituted under which of the following:
1) Section 9 of THE AIR (PREVENTION AND CONTROL OF POLLUTION) ACT, 1981
2) Section 2 of THE AIR (PREVENTION AND CONTROL OF POLLUTION) ACT, 1981s
3) Section 5 of THE WATER (PREVENTION AND CONTROL OF POLLUTION) ACT, 1974
4) Section 3 of THE WATER (PREVENTION AND CONTROL OF POLLUTION) ACT, 1974
- ३) उत्सर्जन कमी करण्यासाठी जैवइंधनाचा वापर वाढवण्याच्या कार्यक्रमाचा भाग म्हणून पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी ११ राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमधील निवडक पेट्रोल पंपांवर पुढीलपैकी कोणत्या महिन्यात २० टक्के इथेनॉल मिश्रित पेट्रोल आणले ?
१) नोव्हेंबर २०२२   २) डिसेंबर २०२२   ३) जानेवारी २०२३   ४) फेब्रुवारी २०२३
- 3) In which of the following months did PM Narendra Modi roll out petrol blended with 20 per cent ethanol at select petrol pumps in 11 states and union territories as part of a programme to increase the use of biofuels to cut emissions ?
1) November 2022   2) December 2022   3) January 2023   4) February 2023
- ४) जोड्या जुळवा.
कार्बन मोनॉक्साईड उगमस्रोत   टक्के (%)
अ) मोटार वाहन   I) २.५
ब) विमान   II) ९.१
क) औद्योगिक प्रक्रिया   III) ९.८
ड) शेती कचरा जाळणे   IV) ६०.१

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	IV	I	III	II
२)	IV	II	I	III
३)	I	II	III	IV
४)	II	IV	I	III

4) Match the following :

Source of Carbon Monoxide	Percentage (%)
a. Motor vehicle	I. 25
b. Aircraft	II. 81
c. Industrial process	III. 9.8
d. Agricultural waste burn	IV. 60.1

Answer Options :

	a	b	c	d
1)	IV	I	III	II
2)	IV	II	I	III
3)	I	II	III	IV
4)	II	IV	I	III

- ५) इंडिया एनर्जी आउटलुक २०२१ च्या अहवालानुसार, भारत हा जगातील ..... CO₂ उत्सर्जित करणारा सर्वात मोठा देश आहे.
- १) पहिला   २) दुसरा   ३) चौथा   ४) तिसरा
- 5) India is the ..... largest emitter of CO₂ in the world, as per the India Energy Outlook 2021 report.
- 1) first   2) second   3) fourth   4) third
- ६) "द क्लायमेट क्रायसिस इज अ चाइल्ड राइट्स क्रायसिस" या शीर्षकाच्या युनिसेफच्या २०२१ च्या अहवालानुसार, चिल्ड्रन्स क्लायमेट रिस्क इंडेक्स (CCRI) सादर करताना, १६३ रँकिंग देशांपैकी भारत कोणत्या स्थानावर आहे?
- १) २३वा   २) २४वा   ३) २५वा   ४) २६वा
- 6) As per UNICEF's 2021 report titled "The Climate Crisis Is a Child Rights Crisis". Introducing the Children's Climate Risk Index" (CCRI), India ranked at which position out of 163 ranked countries?
- 1) 23rd   2) 24th   3) 25th   4) 26th
- ७) वातावरणातील घटकांचा प्रमाणानुसार विचार करता उतरत्या क्रमानुसार कोणत्या वायूचा गट **अचूक** आहे?
- १) ऑक्सिजन, नायट्रोजन, ऑर्गॉन, ओझोन   २) ऑक्सिजन, नायट्रोजन, ओझोन, ऑर्गॉन
- ३) नायट्रोजन, ऑक्सिजन, ओझोन, ऑर्गॉन   ४) नायट्रोजन, ऑक्सिजन, ऑर्गॉन, ओझोन
- 7) Which group of gases is correct in descending order considering the proportion of atmosphere elements ?
- 1) Oxygen, Nitrogen, Argon, Ozone   2) Oxygen, Nitrogen, Ozone, Argon
- 3) Nitrogen, Oxygen, Ozone, Argon   4) Nitrogen, Oxygen, Argon, Ozone

८) हवेतील कोणता घातकी प्रदूषक ओझोन नष्ट करतो ?

अ) कार्बन डायऑक्साईड

ब) क्लोरोफ्ल्युरोकार्बन

क) कार्बन मोनॉक्साईड

ड) सल्फर डायऑक्साईड

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ

२) फक्त ब

३) अ आणि क

४) फक्त क

8) Which is the dangerous pollutant of air that destroys Ozone ?

A) Carbon dioxide

B) Chlorofluorocarbon

C) Carbon monoxide

D) Sulphur dioxide

Answer options :

1) Only A

2) Only B

3) A and C

4) Only C

९) वर्ल्ड एअर क्वालिटी रिपोर्ट २०२१ ने प्रकाशित केलेल्या अहवालानुसार, भारतातील खालीलपैकी कोणते शहर सलग चौथ्या वर्षी सर्वाधिक प्रदूषित हवेच्या यादीत आहे ?

१) कोलकाता

२) दिल्ली

३) कानपूर

४) मुंबई

9) As per the report published by World Air Quality Report 2021, which of the following cities of India is listed with the most polluted air for the fourth consecutive year ?

1) Kolkata

2) Delhi

3) Kanpur

4) Mumbai

१०) डिसेंबर २०२२ मध्ये, स्वतःचे हवामान बदल मिशन सुरु करणारे खालीलपैकी कोणते भारतातील पहिले राज्य बनले ?

१) तामिळनाडू

२) गुजरात

३) महाराष्ट्र

४) दिल्ली

10) Which of the following became the first state in India to launch its own Climate Change Mission, in December 2022?

1) Tamil Nadu

2) Gujarat

3) Maharashtra

4) Delhi

११) डिसेंबर २०२२ मध्ये आयोजित इंडिया क्लायमेट अँड डेव्हलपमेंट पार्टनर्स मेळाव्यात 'भारताच्या कूलिंग सेक्टरमधील हवामान गुंतवणूक संधी' या शीर्षकाचा जागतिक बैठेचा अहवाल प्रसिद्ध करण्यात आला.

१) महाराष्ट्र

२) केरळ

३) तामिळनाडू

४) गोवा

11) The World Bank report titled 'Climate Investment Opportunities in India's Cooling Sector' was released at the India Climate and Development Partners' Meet organised in ..... in December 2022.

1) Maharashtra

2) Kerala

3) Tamil Nadu

4) Goa

१२) आंतर-सरकारी पॅनेल ऑन क्लायमेट चेंज (IPCC) चे मुख्यालय येथे आहे:

१) न्यूयॉर्क

२) प्राग

३) पॅरिस

४) जिनिव्हा

12) The Headquarter of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) is located in :

1) New York

2) Prague

3) Paris

4) Geneva

१३) खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- क्योटो संहिता एक आंतरराष्ट्रीय करार आहे, ज्याचा उद्देश कार्बन डाय-ऑक्साईड आणि इतर हरित वायू उत्सर्जन कमी करणे आहे.
- भारत क्योटो संहितेला वचनबद्ध नाही.
- जागतिक तापमान वाढ नियंत्रित करणे हे क्योटो संहितेचे लक्ष आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त   २) (b) आणि (c) फक्त   ३) (a) आणि (c) फक्त   ४) वरील सर्व

13) Which of the following statements are true ?

- The Kyoto Protocol is an international agreement that aimed to reduce carbon dioxide and other green house gases emission.
- India is not committed to Kyoto Protocol.
- Kyoto Protocol aims to control global warming.

Answer Option :

- 1) (a) and (b) only   2) (b) and (c) only   3) (a) and (c) only   4) All of the above

१४) खालीलपैकी कोणते विधान/ने तापमान व्यस्तन घटनेशी संबंधित आहे/आहेत ?

- कारखान्यातून धूर सोडणाऱ्या शहरांमध्ये सकाळी विशेषतः हिवाळ्यात प्रदूषक आधारित धुके सामान्यपणे वातावरणाच्या खालच्या स्तरात आढळून येते.
- वर्षभर ध्रुवीय प्रदेशात तापमान व्यस्तन हे सामान्य वैशिष्ट्य आहे.
- भूपृष्ठापासून जशी उंची वाढत जाते तसे वातावरणाच्या खालच्या स्तरात तापमान वृद्धी होताना दिसून येते.
- स्वित्झर्लंड, फ्रान्स, कॅलिफोर्निया (U.S.A.) येथे फळबागा, दऱ्यांच्या तळभागाऐवजी डोंगर उतारांवर आढळून येतात.

पर्यायी उत्तरे :

- १) केवळ विधान (a) आणि (b)   २) केवळ विधान (c) आणि (d)
३) केवळ विधान (d)   ४) विधाने (a) (b) (c) आणि (d)

14) Which of the following statement/s are associated with the phenomenon of temperature inversion?

- In morning especially during winters, in lower strata of atmosphere, pollution-base fogs are of common occurrences in smoke releasing factory cities.
- Over polar regions the temperature inversion is a common feature all the year around.
- The temperature is found to increase with elevation in the lower strata of atmosphere.
- The orchards in Switzerland, France, California (U.S.A) are found on the slope of hills rather than on valley floors.

Answer Option :

- 1) Only statement (a) and (b)   2) Only statement (c) and (d)
3) Only statement (d)   4) Statements (a) (b) (c) and (d)

१५) खालीलपैकी कोणते वर्धित / वाढीव हरितगृह परिणाम आहेत ?

- a) जागतिक तापमान वाढ
b) समुद्राच्या पातळीत वाढ
c) मानवी आरोग्यावर परिणाम
d) शेतीवर परिणाम

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b)   २) (c) आणि (d)   ३) (b) आणि (c)   ४) वरीलपैकी सर्व

15) Which of the followings are the impacts of enhanced greenhouse effect ?

- a) Global temperature increase
b) Rise in sea level.
c) Effects on human health
d) Effects on Agriculture.

Answer Options :

- 1) (a) and (b)   2) (c) and (d)
3) (b) and (c)   4) All of the above

१६) जलपुनर्भरण, पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, हवामानास अनुसरून सुयोग्य शेती व्यवस्थापन आणि परिसंस्था नियोजन यासारखे कार्यक्रम राबविल्यास ..... मुळे होणारे विपरीत परिणाम कमी करता येतील.

- १) जागतिक तापमानवाढ   २) दुष्काळ   ३) हवामान बदल   ४) कमी पर्जन्यमान

16) The adverse impact of ..... can be reduced by implementing programmes like water harvesting, watershed management, climate smart agriculture and ecosystems management.

- 1) global warming   2) famine   3) climate change   4) less rainfall

१७) खालीलपैकी कोणत्या संयुगामुळे ओझोन थर कमी होत नाही ?

- १) CFCs   २) CO₂   ३) Halons   ४) HCFCs

17) Which of the following compounds does NOT cause ozone layer depletion ?

- 1) CFCs   2) CO₂   3) Halons   4) HCFCs

१८) क्योटो प्रोटोकॉलमध्ये प्रदूषण नियंत्रणाच्या आवश्यकतेबद्दल जागरूकता वाढवण्याच्या परिणामी कोणती संकल्पना अस्तित्वात आली ?

- १) जैवविविधता   २) कार्बन ट्रेडिंग   ३) इकोटूरिझम   ४) शाश्वत वन व्यवस्थापन

18) Which concept came into existence as a result of increasing awareness about the need for pollution control which was formalized in the Kyoto Protocol ?

- 1) Biodiversity   2) Carbon trading
3) Ecotourism   4) Sustainable Forest Management

१९) आंतर-सरकारी पॅनेल ऑन क्लायमेट चेंज (IPCC) ही एक वैज्ञानिक आंतरशासकीय संस्था आहे ज्याची स्थापना:

- १) जागतिक हवामान संघटना (WMO)
२) संयुक्त राष्ट्र (UN) आणि जागतिक हवामान संघटना (WMO)
३) संयुक्त राष्ट्र फ्रेमवर्क कन्व्हेन्शन ऑन क्लायमेट चेंज (UNFCCC)
४) जागतिक हवामान संघटना(WMOQ) आणि संयुक्त राष्ट्र पर्यावरण कार्यक्रम (UNEP)

19) Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) is a scientific intergovernmental body set up by :

- 1) World Meteorological Organization (WMO)
2) United Nations (UN) and World Meteorological Organization (WMO)
3) United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)
4) World Meteorological Organization (WMOQ) and the United Nations Environmental Programme (UNEP)

- २०) जीवाश्म इंधनाच्या वापराच्या उच्च दरामुळे कोणते दुष्परिणाम जाणवतात ?
A. आम्ल पाऊस   B. ओझोनचा न्हास   C. स्वच्छ हवामान   D. वारंवार धुकेयुक्त हवामान
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
१) A फक्त   २) A आणि B फक्त   ३) A, B आणि D   ४) A, B आणि C
- 20) High rate of consumption of fossil fuel resulted in which effects ?
A. Acid rain
B. Ozone depletion
C. Clean weather
D. Frequent foggy weather
Which of the statement given above is/are correct ?
1) A only   2) A and B only   3) A, B and D   4) A, B and C
- २१) हरितगृह परिणाम म्हणजे काय ? तापमान बदलास कोणती कारणे परिणामकारक आहेत ?
A. हा हरितगृहामध्ये सौरकिरणोत्सर्गास परवानगी देऊन आढळणारा एक तापमानवाढ प्रभाव आहे.
B. हरितगृहातील उष्णता एक तास सूर्यप्रकाशात पार्क केलेल्या कारच्या आतील भागासारखी असते.
C. समशीतोष्ण भागात उष्णकटिबंधीय वनस्पती वाढविण्यासाठी हरितगृहाचा वापर केला जातो.
D. हरितगृह परिणामामुळे रात्री उबदार होतात.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
१) A फक्त   २) A आणि B फक्त   ३) A, B आणि D   ४) A, B, C आणि D
- 21) What is green house effect ? And what are the reasons for climate change ?
A. It is warming effect found in green house by allowing solar radiation to pass in.
B. Green house warm up is similar to the inside of car parked in the sun for an hour.
C. Green houses are used for growing tropical plants in temperate areas.
D. Green house effects causes warmer nights.
Which of the statement given is/are correct ?
1) A only   (2) A and B only   3) A, B and D   4) A, B, C and D
- २२) ओझोन संदर्भात खालील कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
अ) ओझोनच्या पृथ्वीचे रक्षण कवच म्हणतात.
ब) १९८५ मध्ये ओझोन थराला छिद्र पडल्याचे स्पष्ट झाले.
क) १६ सप्टेंबर हा जागतिक ओझोन दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
ड) १९८९ मध्ये ओझोन क्षयास कारणीभूत रसायन वापरावर बंदी घालण्यात आली.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ, ब आणि क   २) फक्त ब, क आणि ड   ३) फक्त अ, क आणि ड   ४) वरील सर्व
- 22) In relation to Ozone which statements are true ?
A. Ozone is called protection shield of the Earth.
B. In 1985 it was clear that Ozone layer has holes.
C. 16 th September is celebrated as World Ozone Day.
D. In 1989 chemicals responsible for Ozone depletion are banned to utilize
- Answer Options :**
1) Only A, B and C   2) Only B, C and D   3) Only A, C and D   4) All the above

- २३) तापमानात वाढ झाल्यामुळे द्रवातील वायूंची विद्राव्यता:
१) वाढते २) कमी होते ३) प्रभावित होत नाही ४) प्रथम वाढते आणि नंतर कमी होते
- 23) With the increase in temperature, the solubility of gases in a liquid:
1) increases 2) decreases 3) is not affected 4) first increases and then decreases

२४) खालीलपैकी कोणते वाक्य बरोबर आहे/त ?

- a) संयुक्त राष्ट्र हवामान बदल संरचना परिषद (The United Nation Framework Convention on Climate Change) ची स्थापना रिओ दी जानेरो येथे झाली.
- b) आंतरशासकीय हवामान बदल पॅनेल (The Intergovernmental Panel on Climate Change) ची स्थापना जिनिव्हा, स्वित्झर्लंड येथे १९८८ मध्ये झाली.
- c) ग्रीनपीस (Green peace) ची स्थापना १९७१ मध्ये कॅनडा येथे झाली.
- d) जागतिक हवामान संघटना (World Meteorological Organisation) ची स्थापना १९५० मध्ये जिनिव्हा स्वित्झर्लंड येथे झाली.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) व (c) बरोबर २) फक्त (b) आणि (d) बरोबर
३) सर्व विधाने बरोबर आहेत ४) (a),(b),(c) फक्त बरोबर आहेत

24) Which of the following sentences is/are correct?

- a) The United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) was established in Rio de Janeiro.
- b) The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) was established in Geneva, Switzerland in 1988.
- c) Greenpeace was founded in Canada in 1971.
- d) The World Meteorological Organization (WMO) was established in 1950 in Geneva, Switzerland.

Answer options :

- 1) Only (a) and (c) are correct 2) Only (b) and (d) are correct
3) All the statements are correct 4) Only (a), (b), (c) are correct

२५) कार्बन उत्सर्जन घटवण्याचे लक्ष्य गाठण्यासाठी एका देशाचे शासन धोरण म्हणून या वर्षाच्या नंतरच्या काळात इंधन कर लागू करण्याचा विचार करत आहे. मागील महिन्यांत लागू केलेल्या इंधन करामुळे पेट्रोलच्या व डिझेलच्या दरात झालेल्या ३०% वाढीमुळे गाडीचालकांना आणि रस्ता परिवहन कंपन्यांना त्रास सहन करावा लागत आहे. तेलाच्या उच्च दरांमुळे तेलसाठ्यांतून मिळणाऱ्या जादा महसुलापोटी गेल्या सहा महिन्यांपासून शासनाची लक्षावधींची चांदी होत आहे. इंधन करात अधिकची वाढ ही सर्व कुटुंबांना ओझे ठरेल कारण दैनंदिन जगण्याच्या गोष्टींच्या किंमतीत आणि महागाईत वाढ होईल. म्हणून शासनाने इंधन कर वाढवण्याचे धोरण अंमलात आणू नये.

वरील युक्तिवादापाठचे गृहीतक पुढील पर्यायांतून निवडा.

- १) लोकांच्या खिशांवर परिणाम करण्यापेक्षा कार्बन उत्सर्जन कमी करण्याची गरज कमी महत्त्वाची आहे.
- २) इंधनाच्या फार मोठ्या किंमती रोजच्या वापरातील वस्तूंच्या किंमतींवर परिणाम करत आहेत आणि त्या कमी केल्या पाहिजेत.
- ३) कार्बन उत्सर्जन कमी करणे हे उच्च इंधन कराचे एकमेव समर्थन आहे.
- ४) इंधन करांतील वाढीचा रस्ते परिवहन कंपन्यांच्या व्यवसायावर वाईट परिणाम होईल.

25) A country's government plans to introduce a fuel tax later this year as a strategy to meet carbon emission reduction targets. Motorists and road transport companies are suffering due to the 30% hike in petrol and diesel prices due to the fuel tax imposed in the past months. The government has been making millions of silver for the past six months due to the excess revenue from oil reserves due to high oil prices. A further increase in fuel tax will be a burden on all households as the cost of daily living will increase and inflation will increase. Therefore, the government should not implement the policy of increasing fuel tax.

Select the hypothesis behind the above argument from the following options.

- 1) The need to reduce carbon emissions is less important than the impact on people's pockets.
- 2) Very high fuel prices are affecting the prices of daily consumption goods and should be brought down.
- 3) Reducing carbon emissions is the only justification for higher fuel taxes.
- 4) Increase in fuel taxes will adversely affect the business of road transport companies.

२६) भारतीय हवामानशास्त्र विभागाने महाराष्ट्र राज्याच्या संदर्भात केलेल्या पुढील विधानांपैकी कोणते/कोणती विधान/विधाने सत्य आहेत ?

अ) कोकण, मध्य-महाराष्ट्र, मराठवाडा व विदर्भ असे महाराष्ट्राचे चार हवामान उपविभाग आहेत.

ब) एकूण वार्षिक पर्जन्यमानापैकी कोकणात ९५ टक्के व विदर्भात ८८ टक्के पाऊस नैऋत्य-मोसमी ऋतूमध्ये पडतो..

क) एकूण वार्षिक पर्जन्यमानापैकी मध्य-महाराष्ट्रात आणि मराठवाड्यात सुमारे ८३ टक्के पाऊस नैऋत्य-मोसमी ऋतूमध्ये पडतो.

ड) एकूण वार्षिक पर्जन्यमानापैकी मध्य-महाराष्ट्रात आणि मराठवाड्यात सुमारे ७५ टक्के पाऊस नैऋत्य-मोसमी ऋतूमध्ये पडतो.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने सत्य आहेत ?

- १) अ फक्त   २) अ आणि ब फक्त   ३) अ, ब आणि क   ४) अ, ब आणि ड

26) Which of the following is/are the correct statement(s) of Indian Meteorological Department regarding the State of Maharashtra ?

a. Maharashtra has four climatic subdivisions namely ; Konkan, Madhya-Maharashtra, Marathwada and Vidarbha

b. Konkan receives 95 percent and Vidarbha 88 percent of annual total rainfall during the south-west monsoon period

c. Madhya-Maharashtra and Marathwada receive around 83 percent of annual total rainfall during the south-west monsoon season.

d. Madhya-Maharashtra and Marathwada receive around 75 percent of annual total rainfall during the south-west monsoon season.

Which of the statements given above is/are correct ?

- 1) a only   2) a and b only   3) a, b and c   4) a,b and d

६) प्रदूषण – हवा, पाणी, माती, ध्वनी. कचरा व्यवस्थापन, शमन उपाय

- १) ..... या कायद्याच्या तरतुदीनुसार महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची स्थापना झाली.
- १) जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९७४
  - २) महाराष्ट्र जलप्रदूषण प्रतिबंधक कायदा, १९६९
  - ३) जल (सेस) अधिनियम, १९७७
  - ४) महाराष्ट्र हवा प्रदूषण प्रतिबंध अधिनियम कायदा, १८७४
- 1) Maharashtra Pollution Control Board is established under the provision of Act.
- 1) Water (Prevention and Control of Pollution) Act, 1974
  - 2) Maharashtra Prevention of Water Pollution Act, 1969
  - 3) Water (Cess) Act, 1977
  - 4) Maharashtra Prevention of Air Pollution Act, 1874
- २) पुरेसे सुरक्षित पेयजल पुरवण्यासाठीचा जल जीवन उपक्रम ..... मध्ये सुरु करण्यात आला.
- १) ऑगस्ट २०१८
  - २) ऑगस्ट २०१९
  - ३) एप्रिल २०२०
  - ४) एप्रिल २०१८
- 2) Jal Jeevan Mission envisaged to provide adequate safe drinking water was launched in
- 1) August 2018
  - 2) August 2019
  - 3) April 2020
  - 4) April 2018
- ३) खाली दिलेल्या भारतीय उपखंडातील वादळांच्या उत्पत्ती वर्षानुसार योग्य जोड्या जुळवा.
स्तंभ-I (वादळे)	स्तंभ-II (वर्ष)
a) हुडहुड	i) 2021
b) निलम	ii) 2014
c) तौक्ते	iii) 2019
d) फनी	iv) 2012
- पर्यायी उत्तरे :
(a)	(b)	(c)	(d)
1) (i)	(ii)	(iv)	(iii)
2) (iii)	(iv)	(ii)	(i)
3) (ii)	(i)	(iv)	(iii)
4) (ii)	(iv)	(i)	(iii)
- 3) Match the following Indian sub-continental storms according to their year of origin.
Column-I (Storms)	Column-II (Years)
a) Hudhud	i) 2021
b) Nilam	ii) 2014
c) Tauktae	iii) 2019
d) Fani	iv) 2012
- Answer Options :**
(a)	(b)	(c)	(d)
1) (i)	(ii)	(iv)	(iii)
2) (iii)	(iv)	(ii)	(i)
3) (ii)	(i)	(iv)	(iii)
4) (ii)	(iv)	(i)	(iii)

- ४) खालील विधाने पहा.
a) महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची स्थापना ७ सप्टेंबर १९७० रोजी झाली.
b) माझी वसुंधरा अभियान महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे चालवले जाते.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान (a) बरोबर आहे
२) विधान (b) बरोबर आहे
३) विधान (a) आणि (b) बरोबर आहेत
४) विधान (a) आणि (b) बरोबर नाहीत
- 4) Observe the following statements :
a) Maharashtra Pollution Control Board was established on 7th September, 1970.
b) Majhi Vasundhara Abhiyan is run by Maharashtra Pollution Control Board.
Answer Option :
1) Statement (a) is correct
2) Statement (b) is correct
3) Statement (a) and (b) are correct
4) Statement (a) and (b) are not correct
- ५) नॅशनल बिल्डिंग कोड, २०१६ नुसार, दोन वर्षांहून अधिक जुन्या उंच इमारतींसाठी, किमान एकदा _____ फायर इव्हॅक्युएशन ड्रिल्स आयोजित केल्या पाहिजेत.
१) दर सहा महिन्यांनी
२) दर तीन महिन्यांनी
३) दरवर्षी
४) दर महिन्याला
- 5) As per the National Building Code, 2016, for high rise buildings more than two years old, fire evacuation drills shall be conducted, at least once _____.
1) every six months
2) every three months
3) every year
4) every month
- ६) पाणी कायदा, १९७४ च्या कलम ८ नुसार विहित केल्यानुसार, प्रत्येक मंडळाची किमान एकदा बैठक होईल.
१) ३ महिने
२) ६ महिने
३) १२ महिने
४) १ महिना
- 6) As prescribed by Section 8 of the Water Act, 1974, a board shall meet at least once in every
1) 3 months
2) 6 months
3) 12 months
4) 1 month
- ७) राज्य आपत्ती गट _____ मध्ये किमान एकदा भेटेल आणि व्यवसायाच्या व्यवहारासाठी योग्य वाटेल अशा प्रक्रियेचे पालन करेल.
१) एक वर्ष
२) सहा महिने
३) तीन महिने
४) एक महिना
- 7) The State Crisis Group shall meet at least once in _____ and follow such procedure for transaction of business as it deems fit.
1) one year
2) six months
3) three months
4) one month
- ८) महाराष्ट्र फॅक्टरी नियम १९६३ नुसार, प्रत्येक कारखान्याच्या इमारतीमध्ये, बाहेर पडण्याचा मार्ग असा असावा की मजल्यावरील त्यांच्यापैकी किमान एकापर्यंत पोहोचण्याचे प्रवासाचे अंतर _____ पेक्षा जास्त नसावे.
१) ५० मीटर
२) ६० मीटर
३) ३० मीटर
४) १५ मीटर
- 8) As per Maharashtra Factories Rules 1963, in every factory building, the exit shall be so located that the travel distance to reach at least one of them on the floor shall not exceed _____.
1) 50 metres
2) 60 metres
3) 30 metres
4) 15 metres

- ९) पेट्रोलियम नियम २००२ नुसार, धोकादायक क्षेत्राचे वर्गीकरण, जर त्या भागात ज्वलनशील वायू किंवा बाष्प सतत असणे अपेक्षित असेल तर धोकादायक क्षेत्र _____ क्षेत्र मानले जाईल.
१) विभाग '३'   २) भाग '२'   ३) भाग '१'   ४) भाग '०'
- १०) As per Petroleum Rules 2002, classification of hazardous area, a hazardous area shall be deemed to be _____ area, if inflammable gas or vapours are expected to be continuously present in the area.
1) Division '3'   2) Division '2'   3) Division '1'   4) Division '0'
- १०) भारत सरकारच्या मते जुलै २०२१ पर्यंतचा देशातील भूकंपांचा इतिहास लक्षात घेता भारताच्या एकूण सर्वसाधारण ..... भू-भागाला (ज्यामध्ये भारतातील सर्व घटक राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांचा समावेश होतो) वेगवेगळ्या तीव्रतेच्या भूकंपांचा धोका आहे.
१) ६५%   २) ५९%   ३) ४०%   ४) ३०%
- 10) According to government of India considering the recorded history of earthquakes in the country upto July 2021, a total of approximately ..... of the landmass of India (covering all states and union territories of India) is prone to earthquakes of different intensities.
1) 65%   2) 59%   3) 40%   4) 30%
- ११) जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) ने खालीलपैकी कोणती पर्यावरण आरोग्य संघटना विकसित केली आहे?
(a) संयुक्त राष्ट्रांची अन्न आणि कृषी संघटना (FAO)   (b) पर्यावरण आणि वन मंत्रालय (MOEF)
(c) आरोग्य पर्यावरण लिंक इनिशिएटिव्ह (HELI)   (d) जागतिक निसर्ग संवर्धन संघटना (IUCN)
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (b)   २) (a) आणि (b)   ३) फक्त (c)   ४) वरील सर्व बरोबर
- 11) Which of the following environmental health organizations has been developed by the World Health Organization (WHO) ?
(a) Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)
(b) The Ministry Of Environment and Forest (MOEF)
(c) Health Environment Link Initiative (HELD)
(d) International Union for Conservation of Nature (IUCN)
Answer options :
1) Only (b)   2) (a) and (b)   3) Only (c)   4) all are correct
- १२) राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाने महाराष्ट्र राज्य आपत्ती व्यवस्थापन योजना २०१६ तयार केली तेव्हा राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी कोण होते?
१) श्री. सिताराम कुंटे   २) श्री. जे. पी. डांगे   ३) श्री. स्वाधीन क्षत्रिय   ४) वरीलपैकी नाही
- 12) Who was the Chief Executive Officer of State Disaster Management Authority when Maharashtra state Disaster Management Plan 2016 was prepared ?
1) Sitaram Kunte   2) J. P. Dange   3) Swadheen Kshatriya 4) None of the above

- १३) भारतातील "राष्ट्रीय आपदा प्रबंधन प्राधिकरणाचे" नेतृत्व ..... करतात.
१) भारताचे गृहमंत्री
२) भारताचे संरक्षण मंत्री
३) भारताचे पंतप्रधान
४) भारताच्या सामाजिक न्याय मंत्रालयाचे कॅबिनेट मंत्री
- 13) "The National Disaster Management Authority" in India is headed by the .....
1) Home Minister of India
2) Defence Minister of India
3) Prime Minister of India
4) Cabinet Minister, Ministry of Social Justice of India
- १४) स्तंभ I मध्ये नैसर्गिक आपत्ती संबंधित पूर्वसूचना देणाऱ्या केंद्रीय संस्था आहेत व स्तंभ II मध्ये विविध नैसर्गिक आपत्ती दिलेल्या आहेत. स्तंभ I व II मध्ये योग्य जोड्या जुळवा.

स्तंभ I (केंद्रीय संस्था)   **स्तंभ II (नैसर्गिक आपत्ती)**

a) IMD	i) त्सुनामी
b) CWC	ii) उष्ण आणि थंड लाटा
c) GSI	iii) पूर
d) INCOIS	iv) भूस्खलन

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
4)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)

- 14) In column I nodal agencies for early warning of natural disasters are given and in column II natural disasters are given. Match the column I and II correctly.

Column I (Nodal Agencies)

- a) IMD
b) CWC
c) GSI
d) INCOIS

Column II (Natural Disasters)

- i) Tsunami
ii) Heat and cold waves
iii) Floods
iv) Landslides

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
2)	(i)	(iii)	(iv)	(ii)
3)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
4)	(i)	(iv)	(iii)	(ii)

- १५) खालीलपैकी कोणती विधान/ने बरोबर आहे/त?

- a) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी हा आपत्ती व्यवस्थापन कायदा २००५, कलम ५८(२)(b) प्रमाणे गठित केला आहे.
b) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी वाटपाच्या ७५% निधी केंद्र सरकार राज्यांना देते.
c) राष्ट्रीय आपत्ती निवारण निधी हा आपत्ती व्यवस्थापन कायदा २००५, च्या कलम ४६ प्रमाणे गठित केला आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त विधान (b)   २) फक्त विधान (a)   ३) विधान (a) आणि (b)   ४) विधान (b) आणि (c)

- 15) Which of the following statement/s is/are correct ?
- The State Disaster Response Fund is constituted under section 58(2) (b) of the Disaster Management Act, 2005.
  - The central government contributes 75% of State Disaster Response Fund allocation to the states.
  - National Disaster Response Fund is constituted under section 46 of the Disaster Management Act, 2005.

Answer Options :

- Only statement (b)
- Only statement (a)
- Statement (a) and (b)
- Statement (b) and (c)

- १६) प्रत्येक सिगारेटवर अनिवार्य आरोग्यविषयक चेतावणी देणारा कोणता देश जगातील पहिला देश बनला आहे ?

- कॅनडा
- रशिया
- इटली
- कुवैत

16. Which country has become the first country in the world to mandate mandatory health warnings on individual cigarettes ?

- Canada
- Russia
- Italy
- Kuwait

- १७) महाराष्ट्रातील कोणते शहर देशातील पहिले सेप्टिक टँक-मुक्त शहर बनणार आहे ?

- पुणे
- नागपूर
- नवी मुंबई
- अमरावती

- 17) Which city of Maharashtra is to become the country's first septic tank-free city?

- Pune
- Nagpur
- Navi Mumbai
- Amravati

- १८) खालील विधाने पहा.

- नवी मुंबई, सोलापूर, अमरावती येथे विभागीय आपत्ती व्यवस्थापन केंद्र आहेत. (RDMC)
- महाराष्ट्र राज्यामध्ये दहा विभागीय आपत्ती व्यवस्थापन केंद्र आहेत.
- जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाचा अध्यक्ष जिल्हाधिकारी असतो.

पर्यायी उत्तरे :

- फक्त विधान (a) बरोबर आहे.
- फक्त विधान (c) बरोबर आहे.
- विधान (a) आणि (c) बरोबर आहेत
- विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत

- 18) Observe the following statements.

- There are Regional Disaster Management Centres (RDMC) at Navi Mumbai, Solapur, Amravati.
- There are ten Regional Disaster Management centres in Maharashtra.
- District Collector is the chairperson of District Disaster Management Authority.

Answer Options :

- Only statement (a) is correct
- Only statement (c) is correct
- Statement (a) and (c) are correct
- Statement (a), (b) and (c) are correct

- १९) जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९७४ अंतर्गत परिभाषित केलेल्या 'प्रवाह' मध्ये खालीलपैकी कोणता समावेश नाही ?

- नदी
- अंतर्देशीय पाणी
- वॉटर कोर्स
- साचलेले पाणी

- 19) 'Stream' as defined under the Water (Prevention and Control of Pollution) Act, 1974 does NOT include which of the following?

- River
- Inland water
- Water course
- Stagnant water

- २०) जल (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९७४ च्या कलम ५ अन्वये तरतूद केल्यानुसार, सदस्य सचिवाव्यतिरिक्त, मंडळाचा सदस्य, त्याच्या नामांकनाच्या तारखेपासून वर्षाच्या कालावधीसाठी पदावर असेल.
- १) २   २) ३   ३) ५   ४) १
- 20) As provided under Section 5 of the Water (Prevention and Control of Pollution) Act, 1974, a member of a board, other than a member secretary, shall hold office for a term of year/s from the date of his nomination.
- 1) 2   2) 3   3) 5   4) 1
- २१) स्थानिक आपत्ती गटाने प्रत्येक _____ ठिकाणी रासायनिक अपघाताचे किमान एक पूर्ण प्रमाणात मॉक-ड्रिल आयोजित करावे आणि जिल्हा आपत्ती गटाकडे अहवाल पाठवावा.
- १) महिना   २) पंधरा दिवस   ३) सहा महिने   ४) तीन महिने
- 21) The Local Crisis Group shall conduct at least one full scale mock-drill of a chemical accident at a site every _____ and forward a report to the District Crisis Group.
- 1) month   2) fifteen days   3) six months   4) three months
- २२) वायू (प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण) अधिनियम, १९८१ अंतर्गत 'वायू प्रदूषण' म्हणजे कोणत्याही वातावरणातील उपस्थिती
- १) वायू पदार्थ   २) हवा प्रदूषक   ३) प्रदूषित कण   ४) प्रदूषित उत्सर्जन
- 22) 'Air pollution' under the Air (Prevention and Control of Pollution) Act, 1981 means the presence in the atmosphere of any
- 1) gaseous substance   2) air pollutant   3) polluted particles   4) polluted emission
- २३) वायू (प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण) अधिनियम, १९८१ च्या कलम १८ अन्वये, राज्य सरकारने दिलेले निर्देश केंद्रीय मंडळाने दिलेल्या निर्देशाशी विसंगत असल्यास, खालीलपैकी कोणत्या मार्गाने हे प्रकरण सोडवले जाईल?
- १) प्रकरण त्याच्या निर्णयासाठी केंद्र सरकारकडे पाठवले जाईल.
- २) समितीचा निर्णय अंतिम असेल.
- ३) हे प्रकरण केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाद्वारे सोडवले जाईल.
- ४) अंतिम निर्णय पंतप्रधान घेतील.
- 23) Under Section 18 of the Air (Prevention and Control of Pollution) Act, 1981, if a direction given by the State Government is inconsistent with the direction given by the Central Board, the matter shall be resolved in which of the following ways?
- 1) The matter shall be referred to the Central Government for its decision.
- 2) The decision of Committee shall be final.
- 3) The matter shall be resolved by the Central Pollution Control Board.
- 4) The final decision shall be taken by the Prime Minister.
- २४) वायू कायदा, १९८१ च्या कलम १९ अन्वये राज्यामधील एखादे क्षेत्र किंवा क्षेत्र वायू प्रदूषण नियंत्रण क्षेत्र म्हणून कोण घोषित करू शकते?
- १) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ   २) केंद्र सरकार
- ३) राज्य सरकार राज्य मंडळाशी सल्लामसलत केल्यानंतर ४) राज्य प्रदूषण नियंत्रण मंडळ

- 24) Who can declare an area or areas within the state as air pollution control area under Section 19 of the Air Act, 1981?
1) The Central Pollution Control Board
2) The Central Government
3) The State Government after consultation with the State Board
4) The State Pollution Control Board
- २५) हवा (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) अधिनियम, १९८१ नुसार केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये राज्य मंडळाचे अधिकार कोण वापरतील आणि कार्ये पार पाडतील?
१) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळ
२) राज्य मंडळ स्वतः
३) केंद्रशासित प्रदेशाचा राज्यपाल
४) केंद्र सरकार
- 25) Who shall exercise the powers and perform the functions of a State Board in the Union Territories as provided under THE AIR (PREVENTION AND CONTROL OF POLLUTION) ACT, 1981?
1) Central Pollution Control Board
2) State Board itself
3) The governor of the union territory
4) Central govt
- २६) अणुभट्ट्या हे किरणोत्सर्गाचे महत्त्वपूर्ण स्रोत आहेत, विशेषतः
१) एक्स रे - किरणोत्सर्ग
२) पॉझिट्रॉन - किरणोत्सर्ग
३) अल्फा - किरणोत्सर्ग
४) न्यूट्रॉन - किरणोत्सर्ग
- 26) Nuclear reactors are significant sources of radiation, especially :
1) X-ray radiation
2) Positron radiation
3) α -radiation
4) Neutron radiation
- २७) _____ च्या उच्च-स्तरीय प्रदर्शनामुळे मिनामाटा रोग होतो.
१) मिथाइल पारा
२) mercuric oxide
३) धातूचा पारा
४) पारा सायनाइड
- 27) The high-level exposure to _____ causes Minamata disease.
1) methyl mercury
2) mercuric oxide
3) metallic mercury
4) mercury cyanide
- २८) ऑर्गेनोक्लोरीन कीटकनाशकांची उदाहरणे आहेत/आहेत:
१) फक्त DDT
२) फक्त लिंडेन
३) फक्त एंडोसल्फान
४) डीडीटी, लिंडेन आणि एंडोसल्फान
- 28) The example(s) of organochlorine pesticides is/are:
1) only DDT
2) only lindane
3) only endosulfan
4) DDT, lindane and endosulfan
- २९) सॅपोनिफिकेशन _____ द्वारे केले जाते.
१) अल्कली हायड्रोक्लोरिस
२) ऍसिड्स
३) क्षार
४) बेस हायड्रोक्लोरिस
- 29) Saponification is done by _____.
1) alkali hydrolysis
2) acids
3) salts
4) base hydrolysis
- ३०) खालीलपैकी कोणत्या वायूमुळे प्रदूषण होत नाही?
१) अमोनिया
२) क्लोरीन
३) नायट्रोजन
४) हायड्रोजन सल्फाईड
- 30) Which of the following gas does not cause pollution ?
1) Ammonia
2) Chlorine
3) Nitrogen
4) Hydrogen Sulphide

- ३१) खालीलपैकी कोणता क्षार पेट्रोलियमच्या शुद्धीकरणात वापरतात ?
१) साबण २) धुण्याचा सोडा ३) विरंजक चूर्ण ४) खाण्याचा सोडा
- 31) Which of the following Salt is used in refining of Petrol ?
1) Soap 2) Washing Soda 3) Bleaching Powder 4) Baking Soda
- ३२) सिंचन पाण्यामधील ..... यांच्या रासायनिक घटकामुळे आणि त्यांच्या एकूण प्रमाणामुळे जमिनीत बदल होतात.
१) खनिजे २) क्षार ३) धनभारित कण ४) ऋणभारित
- 32) ..... in irrigation water bring about changes in soil properties by their chem and total concentration.
1) Minerals 2) Salts 3) Cations 4) Anions
- ३३) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?
a) सिंचनासाठी नगरपालिका सांडपाण्याचा वापर केल्याने जमिनीत उपलब्ध झिंक आणि तांबे जमा होण्यात लक्षणीय वाढ होते.
b) सिंचनासाठी नगरपालिका सांडपाण्याचा वापर केल्याने जमिनीत कॅडमियम (Cd) जमा होण्यात लक्षणीय वाढ होते.
- पर्यायी उत्तरे :**
१) (a) विधान बरोबर आहे. २) (b) विधान बरोबर आहे.
३) दोन्ही (a) आणि (b) विधाने बरोबर आहेत. ४) वरीलपैकी एकही विधान बरोबर नाही
- 33) Which of the following statements is correct ?
a) Use of municipal waste water for irrigation leads to substantial increase in accumulation of Zinc (Zn) and Copper (Cu) in soils
b) Use of municipal waste water for irrigation leads to substantial increase in accumulation of Cadmium (Cd) in soils.
- Answer Options :**
1) (a) statement is correct 2) (b) statement is correct
3) Both (a) and (b) statements are correct 4) Neither of the above statement is correct
- ३४) खालीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त ?
a) लोकांची मानवी सुरक्षा सुनिश्चित करण्यासाठी सरकार ही सर्वात महत्त्वाची संस्था आहे.
b) गैर-सरकारी संस्था मानवी सुरक्षेच्या उपक्रमांसाठी अनेक विशेष महत्त्वाची साधने आणतात.
- पर्यायी उत्तरे :**
१) (a) आणि (b) दोन्ही बरोबर आहेत २) (a) आणि (b) दोन्ही चूक आहेत
३) (a) बरोबर आहे आणि (b) चूक आहे ४) (a) चूक आहे आणि (b) बरोबर आहे
- 34) Which of the following statement/s is/are correct ?
a) Governments are the most important institution in ensuring the human security of their people.
b) Non-Government Organizations bring a host of unique assets to human security initiatives
- Answer Options :**
1) Both (a) and (b) are correct 2) Both (a) and (b) are incorrect
3) (a) is correct and (b) is incorrect 4) (a) is incorrect and (b) is correct
- ३५) मुंबईतील २६/११ च्या दहशतवादी हल्ल्यानंतर दहशतवादी कार्यवाहींना विरोध करण्यासाठी कोणत्या दहशतवादी विरोधी पथकाची स्थापना करण्यात आली ?
१) फोर्स वन २) गरुड ३) पारस-एफ ४) घातक

35) In Mumbai to counter terror activities which anti terror unit has been formed after the 26/11 terror attack ?

- 1) Force one   2) Garud   3) Paras-F   4) Ghatak

३६) खालीलपैकी कोणते मानवनिर्मित आपत्तीचे उदाहरण नाही ?

- १) दहशतवादी हल्ला   २) त्सुनामी   ३) तेल गळती   ४) टोळांचा हल्ला

36) Which of the following is NOT an example of a human-made disaster?

- 1) Terrorist attack   2)Tsunamis   3)Oil spill   4) Locust attack

३७) NDRF म्हणजे :

- १) राष्ट्रीय आपत्ती निवारण निधी   २) राष्ट्रीय आपत्ती प्रतिसाद निधी
३) राष्ट्रीय आपत्ती प्रतिसाद दल   ४) राष्ट्रीय आपत्ती निवारण दल

37) NDRF stands for :

- 1) National Disaster Relief Fund   2) National Disaster Response Fund
3) National Disaster Response Force   4) National Disaster Relief Force

३८) आपत्ती व्यवस्थापनाचे योग्य टप्पे निवडा.

- १) तयारी → प्रतिसाद → पुनर्प्राप्ती → शमन   २) शमन → प्रतिसाद → पुनर्प्राप्ती → परिणामकारकता
३) माहिती → प्रतिसाद → उपाय → अनुकूलन   ४) अनुकूलन → प्रतिसाद → पुनर्प्राप्ती → तयारी

38) Select the correct phases of disaster management.

- 1) Preparedness → Response → Recovery → Mitigation
2) Mitigation → Response → Recovery → Effectiveness
3) Information → Response → Solution → Adaptation
4) Adaptation → Response → Recovery → Preparedness

३९) युट्रोफिकेशनबद्दल खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत/आहेत ?

- अ) पोषक घटकांच्या पातळीत वाढ
ब) जैविक उत्पादकतेत वाढ
क) पोषक घटकांची पातळी कमी होणे आणि जैविक उत्पादकता वाढणे
ड) जैविक उत्पादकता कमी होणे आणि पोषक घटकांचे प्रमाण वाढणे

उत्तर पर्याय:

- १) फक्त (अ) आणि (ड)   २) फक्त (२)   ३) फक्त (ब)   ४) फक्त (अ) आणि (ब)

39) Which of the following statements is/are correct about eutrophication ?

- a) An increase in nutrient levels
b) An increase in biological productivity
c) Decrease in nutrient levels and increase in biological productivity
d) Decrease in biological productivity and increase in nutrient levels

Answer options :

- 1) Only (c) and (d)   2) Only (2)   3) Only (b)   4) Only (a) and (b)

- ४०) मोठ्या रासायनिक अपघातांना सामोरे जाण्यासाठी आणि मोठ्या रासायनिक अपघातांना हाताळण्यासाठी तज्ज्ञ मार्गदर्शन प्रदान करण्यासाठी _____ ही सर्वोच्च संस्था असेल.
- १) सेंट्रल क्रायसिस ग्रुप
२) स्टेट क्रायसिस ग्रुप
३) जिल्हा आपत्ती गट
४) स्थानिक आपत्ती गट
- 40) The _____ shall be the apex body to deal with major chemical accidents and to provide expert guidance for handling major chemical accidents.
- 1) Central Crisis Group
2) State Crisis Group
3) District Crisis Group
4) Local Crisis Group
- ४१) बऱ्याच उद्योगांमध्ये मशीन गार्डिंगसाठी, भौतिक रक्षकांची जागा _____ ने घेतली जाते जे अपघात टाळतात आणि काही उद्योगांमध्ये उत्पादन सुधारतात.
- १) समायोज्य रक्षक
२) कोणतेही गार्ड नाहीत
३) हलके पडदे
४) प्लास्टिक रक्षक
- 41) For machine guarding in many industries, Physical guards are replaced by _____ which are preventing accidents and also improving production in some industries.
- 1) adjustable guards
2) no guards
3) light curtains
4) plastic guards
- ४२) प्रेस ब्रेक सुरक्षा पर्यायांसाठी एक नवीन तंत्रज्ञान लेझर AOPD आहे, जे ऑपरेटरला धोक्याच्या बिंदूच्या अगदी जवळ काम करण्यास अनुमती देते, प्रेस ब्रेकची उत्पादकता लक्षणीयरीत्या सुधारते आणि ऑपरेटरच्या दुखापती आणि थकवा कमी करते. येथे AOPD म्हणजे _____.
- १) स्वयंचलित ऑप्टिकल संरक्षण डिझाइन
२) सक्रिय ऑप्टो-इलेक्ट्रॉनिक संरक्षणात्मक उपकरण
३) पर्यायी ऑनलाइन प्रतिबंध यंत्र
४) पर्यायी ऑर्थो संरक्षणात्मक डिझाइन
- 42) A new technology for Press brake safety options is the laser AOPD, which allows the operator to work within very close proximity of the point of hazard, significantly improves the productivity of the press brake and reduces operator injuries and fatigue. Here AOPD means _____.
- 1) Automatic Optical Protection Design
2) Active Opto-electronic Protective Device
3) Alternative Online Prevention Device
4) Alternate Ortho Protective Design
- ४३) _____ चे एक कार्य म्हणजे मेजर अॅक्सिडेंट हॅझर्ड्स इंस्टॉलेशनच्या व्यापाऱ्याने त्यांच्या ऑफ-साइट आपत्कालीन योजना तयार करण्यासाठी तयार केलेल्या सर्व ऑन-साइट आपत्कालीन योजनांचे पुनरावलोकन करणे.
- १) सेंट्रल क्रायसिस ग्रुप
२) स्टेट क्रायसिस ग्रुप
३) स्थानिक आपत्ती गट
४) जिल्हा आपत्ती गट
- 43) One of the function of the _____ is to review all the on-site emergency plans prepared by the occupier of Major Accident Hazards installation for the preparation of their off-site emergency plan.
- 1) Central Crisis Group
2) State Crisis Group
3) Local Crisis Group
4) District Crisis Group

- ४४) COSHH हे युनायटेड किंगडममधील एक नियम आहे, जे कर्मचाऱ्यांवर घातक पदार्थांचे दुष्परिणाम टाळण्यासाठी, भारतातील सर्वोत्तम पद्धतींसाठी मार्गदर्शक तत्त्वे म्हणून देखील वापरले जाते आणि COSHH म्हणजे _____.
- १) मानक आरोग्य धोक्याचे नियंत्रण   २) आरोग्याच्या धोक्याबद्दल ऑपरेशनल सर्जनचा सल्ला घेणे
३) आरोग्यासाठी घातक पदार्थांची काळजी   ४) आरोग्यासाठी घातक पदार्थांचे नियंत्रण
- 44) COSHH is a regulation in the United Kingdom, to prevent the ill effects of hazardous substances on employees, also used as a guideline for best practices in India and COSHH means _____.
- 1) Control of Standard Health Hazard
2) Consulting Operational Surgeon on Health Hazard
3) Care of Substances Hazardous to Health
4) Control of Substances Hazardous to Health
- ४५) कामाच्या ठिकाणी जोखीम नियंत्रित केली जातील आणि ALARP मध्ये आणली जातील आणि ALARP म्हणजे :
- १) वास्तविक खालच्या उद्दिष्टाचा परिणाम शक्य आहे २) लोअर एड विनंती प्रॅक्टिसमध्ये प्रवेश करा
३) वाजवीपणे व्यवहार्य तितके कमी   ४) खरोखर शक्य तितके कमी
- 45) The risks at workplace shall be controlled and brought down to ALARP, and ALARP means:
- 1) Actual Lower Aim Result Possible   2) Access Lower Aid Request Practice
3) As Low As Reasonably Practicable   4) As Less As Really Possible
- ४६) OHS कार्यक्रम, धोरणे नियोजन, अंमलबजावणी आणि मूल्यमापन करण्यासाठी कामाच्या वातावरणातील परिस्थिती आणि कामगारांच्या आरोग्याविषयी माहिती आवश्यक आहे आणि कामगारांच्या आरोग्य निरीक्षणामध्ये कोणत्याही विकृती शोधणे आणि ओळखणे याद्वारे कामगारांच्या आरोग्याचे मूल्यांकन करण्याची प्रक्रिया समाविष्ट आहे, आणि खालीलपैकी कशाचा समावेश असू शकतो ?
- १) जैविक निरीक्षण   २) वैद्यकीय परीक्षा
३) प्रश्नावली   ४) रेडिओलॉजिकल परीक्षा
५) एर्गोनॉमिक्स   ६) कामगारांच्या आरोग्य नोंदींचे पुनरावलोकन
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त १, २, ३ आणि ५   २) फक्त २, ३, ४ आणि ५
३) फक्त १, २, ३, ४ आणि ६   ४) फक्त २, ३, ४ आणि ६
- 46) Information about conditions in the working environment and the health of workers is necessary for planning, implementing and evaluating OH&S programmes, policies, and worker's health surveillance involves procedures for the assessment of worker's health by means of detection and identification of any abnormalities, and may include which of the following?
- 1) Biological monitoring   2. Medical examinations
3) Questionnaires   4. Radiological examinations
5) Ergonomics   6. Reviews of worker's health records
- Answer Options :**
- 1) Only 1, 2, 3 and 5   2) Only 2, 3, 4 and 5
3) Only 1, 2, 3, 4 and 6   4) Only 2, 3, 4 and 6

- ४७) केंद्रीय मोटार वाहन नियम, १९८९ नुसार, मालवाहतुकीचा चालक, कोणत्याही धोकादायक किंवा धोकादायक मालाची वाहतूक करत असताना, या गाडीने वाहतूक केलेल्या कोणत्याही धोकादायक किंवा धोकादायक मालाचा अपघात झाल्यास, _____ आणि त्वरीत कळवावे. अपघाताबाबत _____ ला कळवा.
- १) जवळचे अग्निशमन केंद्र; जवळचे पोलीस स्टेशन
  - २) मालवाहतुकीचा मालक; वाहतूक करणारा
  - ३) जवळचे पोलीस ठाणे; मालवाहतुकीचा मालक किंवा वाहतूक करणारा
  - ४) वाहतूकदार; जवळचे फायर स्टेशन
- 47) As per the Central Motor Vehicle Rules, 1989, the driver of a goods carriage, transporting any dangerous or hazardous goods shall, on the occurrence of an accident involving any dangerous or hazardous goods transported by this carriage, report forthwith to the _____ and inform _____ regarding the accident.
- 1) nearest fire station; the nearest police station
  - 2) owner of the goods carriage; the transporter
  - 3) nearest police station; the owner of the goods carriage or the transporter
  - 4) transporter; the nearest Fire station
- ४८) खालीलपैकी कोणते विधान जगभरातील महासागरातील पाण्याच्या खारटपणाबद्दल सत्य नाही ?
- १) आर्क्टिक हिमनद्या वितळून तयार होणाऱ्या गोड्या पाण्याचा प्रवाहामुळे पॅसिफिक महासागराच्या वायव्य भागातील क्षारता इतर भागांच्या तुलनेत कमी आहे.
  - २) अटलांटिक महासागरातील सर्वाधिक क्षारता $95^{\circ}-20^{\circ}$ अक्षांश दरम्यान नोंदवली जाते.
  - ३) नदीच्या गोड पाण्याचे प्रवाह अधिक जाऊन मिळत असल्याने हिंदी महासागरातील बंगालच्या उपसागरात, अरबी समुद्राच्या तुलनेत कमी क्षारता आहे.
  - ४) अधिक खारट पाणी हे उदग्रतः कमी खारटपणा असलेल्या पाण्यावर तरंगत असते.
- 48) Which of the following statements is NOT true about the salinity in ocean waters across the globe?
- 1) The salinity in the north-western parts of Pacific Ocean is lesser as compared to its other parts due to influx of fresh water from melting arctic glaciers.
  - 2) The highest salinity in Atlantic Ocean is recorded between $15^{\circ}-20^{\circ}$ latitudes.
  - 3) In Indian Ocean, the Bay of Bengal has lower salinity as compared to the Arabian sea because of higher influx of fresh river water.
  - 4) Vertically, the higher salinity water rests above the lower salinity dense water.

उत्तरे - ३) हवामान बदल (२)

५) ग्लोबल वॉर्मिंग - हरितगृह परिणामामध्ये सीओटू आणि मिथेनची भूमिका

१-१	२-४	३-४	४-१	५-४	६-४	७-४	८-२	९-२	१०-१
११-२	१२-४	१३-३	१४-४	१५-४	१६-३	१७-२	१८-२	१९-४	२०-३
२१-४	२२-४	२३-२	२४-३	२५-१	२६-३				

६) प्रदूषण - हवा, पाणी, माती, ध्वनी. कचरा व्यवस्थापन, शमन उपाय

१-२	२-२	३-४	४-३	५-१	६-१	७-३	८-३	९-४	१०-२
११-३	१२-३	१३-३	१४-३	१५-४	१६-१	१७-३	१८-४	१९-४	२०-२
२१-३	२२-२	२३-१	२४-३	२५-१	२६-४	२७-२	२८-*	२९-१	३०-३
३१-२	३२-२	३३-३	३४-१	३५-१	३६-२	३७-३	३८-१	३९-४	४०-१
४१-३	४२-२	४३-४	४४-४	४५-३	४६-३	४७-३	४८-४		

